

Publikacja jest godna polecenia, a jej popularnonaukowy charakter, wyrażający się m.in. używaniem prostego i jasnego języka informacji, bez wdawania się w zbędne ideologiczne spory, pozwala na polecenie jej szero-kiemu kręgowi odbiorców.

Dla duszpasterzy i teologów stano-wi ona cenne uzupełnienie o wie-

dzę prawniczą, którą najczęściej po- mijają się przy podejmowaniu dyskusji na tematy zagrożeń ze strony destruk- cyjnych grup parareligijnych. Wiedza ta jest niezbędna, zwłaszcza w poszu- kiwaniu optymalnych rozwiązań róż- nych kwestii rodzących się wraz z pojawieniem się konkretnej sekty w danym środowisku.

Ks. Andrzej Zwoliński (PAT)

Ks. Michał Jagosz, *Beatyfikacja i kanonizacja Świętej Jadwigi Królowej*, Wydawnictwo Naukowe PAT, Kraków 2003, 400 stron

Znakomita ta książka ukazuje skomplikowaną proplematykę histo- ryczną oraz prawną-teologiczną zali- czenia, po 600 latach od śmierci, Pani Wawelskiej do grona świętych. O nie- zwykłych walorach tego dzieła zde- cydował autor tej księgi, ks. Michał Jagosz, który wcześniej napisał kilka- naście rozpraw i artykułów o świętej Jadwidze Królowej oraz jej naukowy redaktor, a także promotor tej pracy jako pracy doktorskiej – ks. prof. dr hab. Adam Kubiś.

Wyjątkowość kanonizacji Jadwigi Królowej polega na tym, że jak pisał Jan Długosz w *Rocznikach* – ta nasza Królowa już za życia była „wzorem świętości” (s. 49); a jak podał świadek życia Królowej, ówczesny Prymas Polski Wojciech Jastrzębiec: Jadwiga Królowa „po swej śmierci poczęła rozkwitać często tkliwością cudów”; a znów Mikołaj Lasocki na soborze w

Bazylei (1431) powiedział, że „u jej grobu umarli ożywali i rzesze chorych powracały do zdrowia” (s. 34, 39).

Ks. M. Jagosz we wstępie książki podaje sporo faktów z biografii kró- lowej Jadwigi, które świadczą o jej du- chowym heroizmie. W r. 1384 przy- była z Węgier do Polski i została uko- ronowana w Krakowie na króla Pol- ski. Po ślubie z Władysławem Jagiełłą włączyła się do chrztu Litwy; na jej prośbę papież zgodził się na założenie diecezji w Wilnie. Królowa Jadwiga rozwijała przyjacielskie stosunki Pol- ski z Rusią i Litwą. Całe życie poma- gała biednym i chorym, broniła chło- pów, zakładała szpitale; fundowała kościoły i klasztory, wyjednała u pa- pieża zgodę na założenie Wydziału Teologicznego Akademii Krakowskiej, a w testamencie przed śmiercią w r. 1399 swoje dobra i klejnoty ofiarowała ludziom nieszczęśliwym i na fundację

dla Akademii Krakowskiej. I podobnych jej szlachetnych czynów było jeszcze więcej. Toteż zaraz po śmierci królowej Jadwigi ludzie nazywali ją błogosławiona i świętą.

Autor dzieła o królowej Jadwidze, ks. Michał Jagosz, podaje dużo faktów o jej świętości, jak m.in. to, że kilku chorych modlących się do królowej Jadwigi zostało uzdrowionych. Podaje też ocenę jej duchowych walorów, jaką Jan Długosz zanotował w *Rocznikach*, że cechowała ją „uczciwość, poczucie wstydlivosti, cnoty, wstrzeźmięźliwość, skromność, łagodność, wykształcenie, wyrobienie moralne, poczucie kobiecej godności, równowaga (...), wyjątkowa ozdoba stanu niewieściego” (s. 50).

Ks. Jagosz przytacza mnóstwo różnych dokumentów – łacińskich i polskich – o walorach duchowych królowej Jadwigi, a zwłaszcza opinie kronikarzy, historyków i kaznodziejów, którzy podają, że kult jej świętości rozwijał się zarówno w całym społeczeństwie polskim jak i za granicą. Polscy biskupi przedstawili projekt wyniesienia Jadwigi na ołtarze już w r. 1414 podczas soboru w Konstancji. Ponowili ten projekt także na soborze w Bazylei w 1434 roku. Ks. Jagosz podaje skomplikowane prawne procedury Stolicy Watykańskiej i pewnych papieży, którzy zmieniali w dokumentach kryteria dotyczące beatyfikacji i kanonizacji. Z tego powodu wyniesienie królowej Jadwigi na ołtarze stale się opóźniało; miała też wpływ na to opóźnienie często trudna sytuacja Polski w wiekach XVII, XVIII i XIX.

Tu znów Autor omawianego dzieła, ks. M. Jagosz podaje wiele faktów dotyczących królowej Jadwigi i podkreślających jej kult. Na przykład już w XVII wieku nazwano ją patronką Polski i Litwy. W 1886 roku w 500-lecie chrztu Litwy odbyły się u nas i na Litwie różne uroczystości; w Krakowie na Plantach wystawiono jej pomnik. Z okazji 500-lecia odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1900 roku były uroczystości w katedrze na Wawelu. Na jej cześć artysta Antoni Madeyski wykonał piękny sarkofag Jadwigi w katedrze. Malarze pod koniec XIX wieku wykonali wiele jej portretów. Pisali o niej m.in. Józef Szajnocha, Henryk Sienkiewicz, Józef Ignacy Kraszewski, Lucjan Rydel.

Ks. M. Jagosz referuje dalej fakty, iż na początku XX wieku znów rosły apele o beatyfikację Jadwigi, np. prośby w tej sprawie śle do papieża bp. J. S. Pelczar, a potem w latach 30. powstaje praca kard. A. S. Sapięhy nad procesem beatyfikacyjnym. Odbywały się hołdy na cześć królowej Jadwigi w Wilnie, uroczystości na Jasnej Górze, a z różnych miast szły pielgrzymki do grobu Jadwigi w katedrze na Wawelu. W r. 1939 delegacja polska złożyła papieżowi Piusowi XI prośbę o kanonizację królowej Jadwigi opatrzoną 50 000 podpisów Polek. Prośbę złożył też Episkopat Polski. Ale wybuch II wojny światowej w 1939 roku wstrzymał proces beatyfikacji Jadwigi.

W roku 1949 kard. A. S. Sapięha znów wszczął proces beatyfikacyjny królowej Jadwigi w oparciu o dużą ilość dokumentów jej świętości zebranych od rodaków w kraju i od Polonii

zagranicznej. Do tej akcji włączył się też prymas Stefan Wyszyński. Natomiast od r. 1967 kard. Karol Wojtyła dzielnie apelował do Kongregacji w Watykanie o beatyfikację naszej królowej w oparciu o dokumenty jej świętości opracowane przez Komisję Historyczną i sondáže parafialne.

I dalej ks. M. Jagosz podaje proceduralne akty i dokumenty o beatyfikacji Jadwigi Królowej. 16 X 1978 roku kardynał Karol Wojtyła został wybrany na papieża – o dziwo, w dzień rocznicy Koronacji Jadwigi na Króla Polski. Podczas I pielgrzymki do Polski w 1979 roku odprawił Mszę świętą ku czci błogosławionej Jadwigi królowej w katedrze na Wawelu, po której została wydana deklaracja o beatyfikacji Jadwigi królowej ogłoszona przez Kongregację ds. Kanonizacji w 1986 roku. Jan Paweł II podczas III pielgrzymki do Polski odprawił Mszę świętą przed ołtarzem Chrystusa Ukrzyżowanego w katedrze wawelskiej i dokonał podniesienia relikwii Jadwigi Królowej. W wygłoszonej wtedy homilii m.in. powiedział: „Bóg cię [Jadwigo Królowo] postawił w środku ludów. Powołał cię, abys ogarnęła swym sercem ich losy, ich dążenia, ich zmagania. Abyś odgadła Boże zamiary w stosunku do Polski, do Litwy, do ziem ruskich” (s. 133).

Następnie prace nad kanonizacją bł. Jadwigi Królowej ks. M. Jagosz bardzo gruntownie przedstawił i skomentował naukowo. A tych akcji religijnych i różnych prac były dziesiątki, zacytuję choćby fragment wypowiedzi Autora tej książki: „Aby zebrać pełną dokumentację życia i działalności

Królowej, przebadano 26 bibliotek, 22 archiwa i 2 muzea (...). *Positio* wylicza ponad 59 wydawnictw źródeł średniowiecznych, przestudiowanych celem zebrania dokumentów na temat życia Królowej” (s. 144).

Tych dokumentów kultu Jadwigi Królowej jest przeszło sto. Wymienię choćby przykładowo kilka spośród nich. I tak, historycy napisali dużo dzieł naukowych o królowej Jadwidze, a ich oceny są jednoznaczne, że duchowość i osobowość tej Królowej wywarła duży wpływ na duchowość narodu polskiego. W 1996 r. teolodzy stwierdzili: „Poszczególne epizody życia Królowej Jadwigi, poczynając od małżeństwa, ujawniają jej prostolinijność, delikatność sumienia, wielkość ducha i moc. Wyróżniają się u niej: kult Chrystusa Ukrzyżowanego, Eucharystii i Matki Bożej, gorliwość o zbawienie ludzi, miłość wobec biednych i chorych, skromność, duch pokuty, wierność papieżowi i Stolicy Apostolskiej” (s. 183).

Ks. Jagosz podaje szczególnie ważne dowody świętości Jadwigi Królowej. W katedrze na Wawelu ludzie złożyli kilka tysięcy podziękowań Jadwidze w różnych językach za jej łaski dokonała aż 8 uzdrowień. Także episkopaty z kilku krajów złożyły listy do Watykanu z prośbami o kanonizację naszej królowej Jadwigi. A „Kardynał Andrzej M. Deskur podkreślił, że z uwagi na zafascynowanie jej postacią w Europie, które ma swe korzenie w jej staraniach o utrzymanie jedności wśród narodów, mogłaby być współpatronką jednoczącej się Europy” (s. 189).

Świętą Jadwigę Królową czcili nie tylko naukowcy, gdy wydali wtedy o niej 11 książek i 83 artykuły, ale czcili ją też artyści. Opublikowano bowiem tysiące wizerunków Jadwigi według obrazów malarzy; Szymon Mirer opracował film pt. *Błogosławiona Jadwiga Królowa*; powstał też drugi film w reżyserii ks. dr. Andrzeja Baczyńskiego i Tadeusza Szymy pt. *Drogi Królowej Jadwigi*; wystawiono operę ku czci św. Jadwigi wg tekstu J. U. Niemcewicza z muzyką Karola Kurpińskiego. I podobnych dzieł artystycznych na cześć św. Jadwigi Królowej powstało jeszcze więcej. W 1996 roku poświęcono imieniem Jadwigi Królowej kościół na Krowodrzy w Krakowie, a w kościołach i szkołach w całej Polsce odbywały się różne uroczystości na cześć Jadwigi Królowej.

Wreszcie Polska doczekała się kanonizacji Jadwigi Królowej, a dokonał tego nasz ukochany Papież Jan Paweł II 8 VI 1997 roku podczas Mszy świętej na Błoniach krakowskich. Ks. Michał Jagosz podaje w swej książce, że uczestniczyło w tej uroczystości 2 miliony pielgrzymów z różnych miast i państw; byli tam też ambasadorzy i konsulowie z wielu krajów, rektorzy uczelni i parafianie 38 kościołów ku czci Jadwigi Królowej. Ks. M. Jagosz zamieścił piękną homilię Jana Pawła II pt. *Gaude Mater Polonia* – wygłoszoną na Błoniach podczas kanonizacji św. Jadwigi Królowej. Choćby parę charakterystycznych zdań z niej: „Długo czekałaś, Jadwigo, na ten uroczysty dzień. Prawie sześćset lat minęło od twej śmierci w młodym wieku. Umiłowana przez naród cały, ty, która

stoisz u początku czasów jagiellońskich, założycielko dynastii, fundatorko Uniwersytetu Jagiellońskiego w prastarym Krakowie, długo czekałaś na dzień twojej kanonizacji – ten dzień, w którym Kościół ogłosi uroczystie, że jesteś świętą patronką Polski w jej dziedzicznym wymiarze – Polski za twoją sprawą zjednoczonej z Litwą i Rusią: Rzeczypospolitej trzech narodów. (...) Radujemy się w imieniu tych wszystkich narodów, którym stałaś się matką w wierze. Radujemy się wielkim dziełem mądrości. I dziękujemy Bogu za twoją świętość, za posłannictwo, jakie spełniłaś w naszych dziejach; za twoją miłość narodu i Kościoła, za twoją miłość Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego. *Gaude, Mater Polonia!*” (s. 230–231).

Czytamy też w książce ks. M. Jagosza przemówienie Papieża, gdy po kanonizacji Jadwigi Królowej spotkał się po południu w kolegiacie św. Anny z rektorami i profesorami wyższych uczelni z racji 600-letniego Jubileuszu Wydziału Teologicznego UJ, a obecnie Papieskiej Akademii Teologicznej. Jest też w tej książce duży rejestr uroczystości pokanonizacyjnych, jakie odbyły się w całej Polsce i za granicą, a szczególnie w Krakowie.

Końcowe rozdziały tej książki zawierają ANEKSY-DOKUMENTY, czyli duży zbiór dokumentów związanych z beatyfikacją i kanonizacją św. Jadwigi Królowej – polskich i watykańskich, przemówienia m.in. rektorów UJ i PAT. Są tu też rejestry kościołów i kaplic, w których znajdują się relikwie św. Jadwigi, rejestr instytucji i szkół, których Patronką jest Jadwiga Królo-

wa. *Bibliografia* zawiera rejestr archiwów, różnych instytucji, gdzie znajdują się dokumenty o Jadwidze Królowej, biblioteki, źródła drukarskie i literatura przedmiotu.

Książka księdza Michała Jagosza, poświęcona beatyfikacji i kanonizacji świętej Jadwigi Królowej czyta się z dużym zainteresowaniem. Jej Autor w interpretacji kanonicznej procedury dotyczącej Pani Wawelskiej opiera się na ogromnej ilości dokumentów i na-

ukowych opracowań na jej temat, które urastają do dużej biblioteki. Ponadto nad wartością naukową tego dzieła czuwał znakomity teolog, ks. rektor PAT, prof. dr hab. Adam Kubiś – też redaktor naukowy dzieła zawierającego dokumenty z sympozjów i uroczystości ku czci świętej Jadwigi Królowej pt. *Jubileusz sześćsetlecia Wydziału Teologicznego w Krakowie 20 X 1996 – 20 X 1997*.

Jan Majda

Hebrajsko-polski Stary Testament – Pięcioksiąg. Przekład interlinearny z kodami gramatycznymi, transliteracją oraz indeksem rdzeni, oprac. i wstęp A. Kuśmirek (Prymasowska Seria Biblijna 22), Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, Warszawa 2003, stron: XX; 866

W niedługim czasie po wydaniu hebrajsko-polskim Księgi Rodzaju (*Hebrajsko-polski Stary Testament - Księga Rodzaju. Wydanie interlinearne z kodami gramatycznymi, transliteracją oraz indeksem rdzeni [Prymasowska Seria Biblijna 14], Oficyna Wydawnicza „Vocatio”: Warszawa 2000*) otrzymujemy podobne wydanie całego Pięcioksięgu. Jest to również dzieło Anny Kuśmirek z wyjątkiem przekładu Księgi Liczb, którego dokonali Iourij Golovanov i Anna Horodecka. Publikacja jest częścią bardzo ambitnego planu wydania całej Biblii w wersji dwujęzycznej. Mamy już *Grecko-polski Nowy Testament. Wydanie interlinearne z kodami gramatycznymi (Prymasowska Seria Bi-*

blijna 1), Oficyna Wydawnicza „Vocatio”: Warszawa 1994, przygotowany przez ks. R. Popowskiego i M. Wojciechowskiego. Teraz możemy się spodziewać kolejnych ksiąg hebrajskich (z aramejskimi fragmentami) ST, a na koniec ksiąg deuterokanonicznych ST, które doszły do nas w całości jedynie po grecku w Septuagincie. Przedsięwzięcie to wymaga wielkiego nakładu pracy. A. Kuśmirek uporała się sprawnie z ogromnym materiałem, robiąc pierwszy, ważny krok i przecierając drogę następcom.

Hebrajsko-polski Pięcioksiąg przedstawia tekst biblijny w czterech liniach ściśle zsynchronizowanych ze sobą, tak że każdy wyraz hebrajski ma